

Ert tú fátøk/fátækur?

Bergur A. Dalsgaard

Landsstýriskvinnan í sosial-málum í Danmark setti fyri tveimum vikum síðani í gildi ein frymil fyri, hvussu fátækradømi kann roknastr út.

Frymilin er soleiðis: Tey, sum tjena minni enn helvtina av miðinntøkuni, eru fátøk.

Spurningur: Hvat merkir miðinntøka, og hvussu høg er hon?

Stutta svarið: Miðinntøkan er tann vanlig

asta ársinntøkan í landinum, og miðinntøkan í Føroyum er umleið 218.000 krónur.

ERT TÚ FÁTØK/FÁTÆK-UR?

Ert tú ein av teimum, sum hevur eina ársinntøku uppá minni enn 109.000 krónur, so hevði tú verið fátøk/fátækur, um danski frymilin varð brúktur í føroyskum viðurskiftum.

Frymilin verður brúktur upp á øll, sum hava arbeiði og eru eldri enn 15 ár.

Hvat skal hetta brúkast til?

Fátækramarkið er upprunaliga eitt vinstravent hugskot, og sostatt hevur Javnaðarflokkurin altíð tikið undir við at áseta eitt fátækramark. Hugskotið gongur út uppá, at tað politiska valdið (stjórnin) má hava hagtøl fyri støðuna

í landinum, so tað ber til at gera okkurt frá politiskari síðu fyri at skapa javna í samfelagnum, og harvið fyrirbyggja fátækradømi. Í nýggjari tíð hava bæði vinstra- og høgravendir flokkar víst seg at vera áhugaðir í at fáa ásett eitt fátækramark, men tað gevur ikki meining, at høgravendir flokkar stuðla uppskotinum, tí hvat skulu hagtøl fyri fátækradømi brúkast til, um viljin til at viðurkenna og basa fátækradøminum gjøgnum tað almenna ikki er til staðar?

Hvussu skal tað brúkast?

Við at hava ein ítøkilig hátt at rokna fátækradømi út, kunnu politikararnir ikki tosa seg burtur úr, at tað finst fátækradømi. Sostatt verður politiski myndugleikin av-

bjóðaður til at finna eina loysn upp á fátækradømið, og tann loysnin vil elva til ein meira vinstravendan figgjarpolitikk, ið skapar størri javna í samfelagnum. Tað er svárari hjá tí fátækra ikki at hava ráð til at eta heilsugóðan mat, enn hjá tí ríka at rinda vanligan, norðurlendskan, progressivan skatt.

At áseta eitt fátækramark fyri at basa fátækradøminum hevur inntil nú bert verið ein dreymur hjá sosialistum - nú er dreymurin fyri donsku sosialistarnar hálvtt uppfyltur. Í lýtuni arbeiðir ein bólkur undir Almennaráðnum við einum uppskoti um føroyskt fátækramark. Tað er gott og neyðugt.

Soleiðis verður miðinntøk-

an roknað:

Miðinntøkan verður funnin við at brúka hagtøl fyri ársinntøkur, sum eru at finna á heimasíðuni hjá Hagstovu Føroya.

Ein talva verður gjørd, har inntøkan hjá lýtakarum verður býtt upp í 1000'arar, so hvør stabbi umboðar eina árs-løn uppá so og so nógv 1000 krónur. Ein stabbi fyri ársinntøku á "frá 110.000 krónur til 111.000 krónur", er sostatt fyri øll tey, sum hava eina ársinntøku millum 110.000 krónur og 111.000 krónur.

Sjálvsagt eru tær hægstu inntøkurnar (reiðarar, banka-stjórar, stjórin í ALS...) so fáar í tali, at stabbarnir næstan ikki siggjast á talvuni. Hevði tað verið miðalinntøkan, sum

varð brúkt í staðin, so høvdu tær heilt høgu inntøkurnar (og tær heilt lágu) broytt myndina, og so hevði tað sæð út sum, at "vanligi" lýtakarinn fekk antin meira ella minni enn ta veruligu vanligastu lønina. Endamálið við at brúka miðinntøkuna er sostatt, at tær hægstu inntøkurnar ikki skulu órógva roknistykkið, so tað "vanliga" sær út til at vera hægri.

Miðinntøkan er tann hægsti stabbin, og sostatt tann vanligasta inntøkan. Í Danmark er miðinntøkan í 2013 roknað til at vera 206.400 krónur, og sostatt eru tey, sum tjena minni enn 103.200 krónur um árið nú bólkaði sum fátøk.

Við javnaðarkvøðu

Skálafjarðatunnilin - gullegg til útlendskt felag!

Björt Samuelsen

Løgtingvinna

Einasta orsök til, at eitt útlendskt pensjónsfelag vil gera íløgur í Skálafjarðatunnilin er, at avkastid verður risastórt og at tað er ein sera trygg íløga. Kári P. Højgaard og landsstýrið mugu greiða Føroya fólk frá, hví tey vilja senda 100tals milliónir av landinum at ríka útlendsk felag, heldur enn at brúka

hendan pening til at útbyggja føroyska samfelagið fyri.

Eitt pensjónsfelag hevði ikki so mikið sum umhugsað at gjørt íløgu í føroyskan undirsjóvartunnil fyri eina milliard, mettu tey ikki íløguna koma aftur við dyggum avkast, og mettu tey hana ikki at vera nærum 100% tryggja. Tí slíkar pengar spælir ein sær ikki við. Men Kári P. Højgaard spælir sær veruliga við virðini hjá føroyingum, tá hann um fáar dagar fer at undirskriva avtalu, sum bindur landið 50 ár fram í tíðina.

Vit hava eftirhondini drúgv-ar royndir við bygging av undirsjóvartunlum. Tann, sum setir seg inn í hetta mál, finnur skjótt útav, at tað als ongar haldgóðar grundgevingar eru fyri, at júst

hesin tunnilin skal vera privat-ur. Tvørturímóti. Tí av øllum verandi og komandi tunlum, er hesin tann, sum figgjarliga ber seg so nógv best. Eitt alment partafelag, sum stendur fyri byggingini, fær lættliga lán til íløguna, og til eina betri rentu, enn eitt privat felag. Árligu inntøkurnar vera væl oman fyri 100 mio, og sostatt ríkiligar til at bera eitt stórt lán. Og har-umframt brúka vit ein kendan leist – sum vit longu hava góðar royndir av, við tunnilsfeløg-unum vit longu eiga.

Lógin um privatan einkarætt til at byggja og reka Skálafjarðatunnilin (tingmál 161/2009, samtykt í mai 2010) sig-ur púra greitt, at um P/F Skála-fjarðatunnilinum, sum lógin varð smiðað til, kortini ikki

megnar at lyfta uppgávuna, so kann landsstýrismaðurin lata annað privat felag átaka sær uppgávuna – men, tað skal gerast í friari kapping.

At landsstýrismaðurin sjálvur hevur leitað eftir møgu ligum áhugaðum, hevur einki við fría útbjóðing at gera, og tí er sera ívasamt, um hann er røttu megin lógina.

Gullegg givið burtur

Í sambandi við lógina um einkarætt metti ráðgevarafyrirtøkan Deloitte, at verkætlanin fyri skatt kann bera 9,3 % í avkasti av samlaðum kapi tali og 15% av eginpeninga-avkasti. Fleiri, teirramillum Kappingarráðið, vístu í vinn-unevdini tá á, at hetta tyktist vera eitt munandi størri

avkast, enn tað váðaavkast, sum hevði verið rímiligt, í eini verkætlan, sum er rættuliga trygg.

Tess hægri avkast, privata felagið tryggjar sær, tess meira skal brúkarin sjálvandi gjalda. Innlendismálaráðið og KPH tykjast fylgja hesum leisti, og hava møguliga lagt enn meira omaná til privata felagið. Hetta merkir, at oman fyri eina milliard fara at verða send av landinum og niður í útlenskar lummar. Og í heili 50 ár koma føroyingar ongan ræðisrætt at hava yvir einum sentralum parti av okkara in-frakervi.

Landsstýrismaðurin handlar fullkomiliga eftir egn um huga. Hann fer uttanum fremstu serfrøði hansara –

Landsverk. Hann hevur ongan politiskan fylgibólkhavt at tryggja politiska undirtøku. Hann fer uttanum sína egnu samgongu. Hann fer uttanum fólk-avalda Løgtingið, hóast talan er um størstu íløgu í okkara infra-kervi nakrantíð! Og hann letur útlenska felagið seta treytirnar fyri samráðingunum – eisini, at einki má vera alment fyrr enn avtalan, sum er bindandi í 50 ár, er undirskrivað.

Sleppur eitt landsstýrisfólk væl frá slíkum ábyrgdarleys-um arbeidslagi, hevur okkara fólkaraði enn einaferð tapt. Tí skal tað vera mín vón, at allar góðar kreftir vilja vera við til at tryggja, at ovurstór virðir ikki verða avreidd av landinum – enntá uttan parlamentariska viðgerð.

Útlitini fyri fiskivinnuna

Alfred Olsen

Løgtingsmaður fyri Sambandsflokkinn

Útgangsstøðið í fiskivinnuni

Tað hevur neyvnan verið so nógvur fiskur við Føroyar sum nú og ongantíð hava føroysk skip fiskað so stórar nøgdir í Føroyskum øki sum í dag. Hetta kemst av tí "sunami-liknandi flóðaldu" av uppsjóvarfiski,

sum kemur inn í føroyskt sjóøki av makreli, sild, svartkjafti og gullaksi.

Vit eiga sjálvandi okkara part av hesum fiskastovnum. Vit hava gjørt avtalur um svartkjaftin, men tá ongin av tala fekst um makrel og sild, hava vit ásett okkum sjálvum 150.000 tons av makreli og 105.000 tons av sild. Henda av gerðin meti eg verða rætta, tá ongin avtala kundi fáast við hini strandalondini.

Hesar fiskakvotur eru figgjarliga grundarlagið fyri tey skip, sum fiska uppsjóvarfisk. Við tað, at hesi skip hava ment eina móttøkuskipan umborð, sum ger tað gjørligt at føra allan fiskin við góðari góðsku til

lands, at verða virkaður til matna, so gevur hetta nógv arbeiðið á virkjunum á landi, minskar um arbeidssloysið og gevur øktar inntøkur til land og kommunur og økir um okkara útflutning.

Solangt er hetta ein sólskinssøga fyri alt tað føroyska samfelagið. Tí er tað ein stór politisk uppgáva at forða fyri, at tær hóttanir, í formi av handilsbanni frá ES og Norra móti Føroyum, ikki gerast veruleiki.

Ávirkanin av uppsjóvarfiskinum

Tað er heilt natúrligt, at henda ógvusliga innrás av makreli, sild, svartkjafti og gullaksi, hevur sína ávirkan á tilgongd og vakstrarmøguleikar hjá botn

fiskastovnunum undir Føroyum.

Tá makrelur kemur inn í føroyskt sjóøkið, inn á føroyska landgrunnin, ja heilt inn á firðirnar, í jagstranini eftir føði, fyri at eta seg feitan í føroyskum sjóøki, so gloypur hann øllum, sum "rekur fyri kjaftin", so sum æti, brisling, toskayngul, húsu yngul o.a. Hetta gongur út yvir botnfiskastovnarnar undir Føroyum – og tað kann prógvast.

Sama er við sildini og svartkjaftinum, sum eisini koma í stórum nøgdum inn í føroyskt sjóøkið, og føða seg við tí æti o.a. sum er í sjónum.

Avleiðingin er, at tað verður ein avmarkað nøgd av føði til botnfiskasløgini undir føroyum, og tá t.d. makrelurin etur bæði føðina og toska- og hýsu yngul, so verður tilgongdin av toski, hýsu og upsa so gott sum eingin

- ikki orsakað av veiðutrýsti frá heimaflotanum - veiðutrýstið hevur ongantíð verið so lítið sum seinastu tíðina, men veiðan er lág heldur av natúrgivnum umstøðum. Tí meti eg, at so leingi vit hava slíka nøgd av uppsjóvarfiski í føroyskum sjóøki, verður tilgongdin til botnfiskastovnarnar sera avmarkaður.

Betra veiðumøguleikar hjá heimaflotanum

Eg rokni ikki við, at botnfiska stovnarnir undir Føroyum koma at vaksa nakað av týdn ingi, so leingi vit hava hesa veldugu innrás av uppsjóvarfiski á hvørjum árið.

Tí er neyðugt, at vit útvega heimaflotanum, sum er grundarlagið fyri, at arbeiðið er á flakavirkjunum, betri veiði møguleikar og rættindi aðra

staðir, t.d. í Íslandi, Grønlandi, Flemish Cap, Norra, Ruslandi o.a., so skip, manningar og fiska virki fáa figgjarliga úrtøku av arbeiði sínum.

Her vil eg vísa á Flemish Cap, sum er ein sonn sólskinssøga fyri línuskipini, manningar og flakavirki í Føroyum, sjálvt um tað vóru nógv sum hildu, at hetta við línuskipunum á Flemish Cap ikki lat seg gera, og sjálvt um arbeiðið í Fiskimála ráðnum langt frá var nøktandi viðvíkjandi kvotuni á Flemish Cap o.a.

So latið okkum halda fram við at betra um móguleikarnar hjá fiskivinnuni og alivinnuni - tí á hesum økjum eru vit tær bestu.